

SXEDIO.F80

2.8.1951: ΟΙ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΕΣ ΚΙΤΙΟΥ ΚΑΙ ΚΥΡΗΝΕΙΑΣ ΠΡΟΕΙΔΟΠΟΙΟΥΝ ΟΤΙ ΓΙΑ ΚΑΝΕΝΑ ΛΟΓΟ ΚΑΙ ΣΕ ΚΑΜΜΙΑ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΔΕΝ ΘΑ ΘΕΩΡΗΣΟΥΝ ΕΓΚΥΡΗ ΤΗΝ ΥΠΟΨΗΦΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΦΩΤΙΟΥ ΤΟΝ ΟΠΟΙΟΝ ΑΝ ΕΚΛΕΓΕΙ ΔΕΝ ΘΑ ΕΝΘΡΟΝΙΣΟΥΝ

Παρά το γεγονός ότι οι υποστηρικτές του Αρχιμανδρίτη Φώτιου Κουμίδα είχαν σαρώσει στις εκλογές για την ανάδειξη του νέου Μητροπολίτη Πάφου, σε διαδοχή του αποθανώντος Μητροπολίτη Κλεόπα, οι Μητροπολίτες Κιτίου και Κυρηναίας Κυπριανός και Ανθιμος διαφωνούσαν με την εκλογή του για αντικανονικούς λόγους και ιδιαίτερα γιατί είχε προηγηθεί διαλυθείς αρραβώνας του.

Οι προσπάθειες τους όμως για εκλογή εξωκλιματικού και ιδιαίτερα του Μητροπολίτη Αργυροκάστρου δεν έφεραν κανένα αποτέλεσμα.

Ο σάλος έπαιρνε μάκρος για μια μεγάλη περίοδο έντωνων ζυμώσεων και οι δυο παρατάξεις επιστράτευσαν όλους τους Κανονολόγους για επίλυση του ζητήματος και ιδιαίτερα κατά πόσον αν το Ανώτατο Σώμα ήταν η Εκλογική Συνέλευση ή η Ιερά Σύνοδος, εάν δηλαδή η Ιερά Σύνοδος ήταν υποχρεωμένη να δεχθεί την απόφαση της Εκλογικής Συνέλευσης, που επέμενε στην εκλογή του Φώτιου Κουμίδα, ή όχι.

Στις **28** Ιουλίου **1951** ο κανονολόγος Μητροπολίτης Νευροκοπίου Γεώργιος και στις **30** Ιουλίου **1951** ο Καθηγητής του Εκκλησιαστικού Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Αθηνών Αθανάσιος Χριστοφιλόπουλος αποφάνθηκαν ότι η Εκλογική Συνέλευση ήταν αποκλειστικά η αρμόδια για τον έλεγχο των προσόντων των υποψηφίων και ότι οι αρμοδιότητες της Ιεράς Συνόδου περιορίζονταν μόνο στη συμμετοχή της στην εκλογή.

Εξάλλου ο καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών Π. Ν. Τρεμπέλας σε μελέτη του στο περιοδικό "Ενορία" των Αθηνών στις **15.2.49** (η οποία ερχόταν στην επιφάνεια ξανά με την κρίση που ξέσπασε) υποστήριζε ότι η συμμετοχή του Λαϊκού Στοιχείου σε θέματα της

Εκκλησίας ήταν και έπρεπε να είναι πάντοτε κυρίαρχη.

Αντίθετη άποψη είχαν δυο κύπριοι νομικοί οι Ζήνων Σώζος και Κ. Α. Κωνσταντινίδης.

Και οι δυο, αφού τόνιζαν ότι η Κυπριακή Εκκλησία ήταν αυτοκέφαλος και επομένως κανένας δεν μπορούσε να επέμβει, ούτε και αυτό ακόμη το Πατριαρχείο της Κωνσταντινούπολης, πρόσθεταν ότι τον τελευταίο λόγο για την εκλογή Μητροπολίτη είχε η Ιερά Σύνοδος και όχι η εκλογική συνέλευση, της οποίας η ψήφος ήταν μεν απαραίτητη, αλλά όχι αποφασιστική και υποχρεωτική για την Ιερά Σύνοδο.

Οι απόψεις των δυο κυπρίων δημοσιεύθηκαν στις **28 Ιουλίου 1951** και την **1η Αυγούστου** του ίδιου χρόνου.

Ανέφερε ο Αθανάσιος Χριστοφιλόπουλος:

"Το Άρθρον **9** εδ.**1** διαγράφον τη αρμοδιότητα της Ιεράς Συνόδου ορίζει μεταξύ των καθηκόντων της "την ενάσκησιν των συνοδικών καθηκόντων εν τη εκλογή των Αρχιερέων" ΩΣ ΕΝ ΤΟΙΣ ΕΙΔΙΚΟΙΣ ΑΡΘΡΟΙΣ ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ ΝΟΜΟΥ ΟΡΙΖΕΤΑΙ". Σαφώς επομένως συνάγεται ότι η ανάμιξις της Ιεράς Συνόδου εις τη εκλογή Μητροπολίτου περιορίζεται εις μόνα τα έργα εκείνα, άτινα αι επί μέρους διατάξεις του περί "εκλογής Αρχιερέων δευτέρου κεφαλαίου του καταστατικού εις το άρθρον **9** εδ.**1** ρητώς παραπέμπει αναθέτουν εις ταύτην, ως κατ' άρθρον **25** η εκδίκασις ενστάσεων κατά του κύρους των εκλογών των αιρετών αντιπροσώπων, εξων αποτελείται εν μέρει, ως είπομεν, η Εκκλογική συνέλευσις και ουδόλως εκτείνεται εις τον έλεγχον των προσόντων των υποψηφίων περί ου ούτε ενταύθα ούτε εις υπόλοιπα μέρη του καταστατικού γίνεται λόγος.

Εν συμπεράσματι, όθεν, δυνάμεθα μετά πάσης ασφαλείας να είπωμεν ότι η εκλογική συνέλευσις είναι αποκλειστικώς αρμοδία διά τον έλεγχον των προσόντων του εκλεγέντος είτε αποφαινομένη δι' ειδικής επί τούτω αποφάσεως, είτε δι εκλογής του υπ' αυτής προκριθέντος, εις ην βεβαίως δεν προέβαινε

εάν τον εθεώρει ως εστερημένον των νομίμων προσόντων. Από του χρονικού τούτου σημείου η εκλογή είναι κατά πάντα οριστική και πρόσβλητος, ο δε εκλεγείς θεωρείται κατά την φρασεολογίαν του άρθρου **28** ως "εψηφισμένος Μητροπολίτης". Υπολείπεται μόνον διά ν' αποκτήσει ο εκλεγείς τον τρίτον ιεραρχικόν βαθμόν, εάν δεν τον έχη ήδη, η τέλεσις του μυστηρίου της χειροτονίας, σαφώς διακρινομένης από της εκλογής, περί ης ανωτέρω ησυχολήθημεν περί των προϋποθέσεων και του τύπου της οποίας (χειροτονίας) ως και του αρμοδίου διά την τέλεσιν αυτής εκκλησιαστικού οργάνου δεν πρόκειται νυν.

Το Δ. Η διάλυσις της ιερολογημένης μνηστείας κοινή των μνηστών συναινέσει, αλλά και μονομερώς υπό του υποψηφίου, ουδέποτε εθεωρήθη υπό της Εκκλησίας ως συνιστώσα κώλυμα προς ιερωσύνην, τοιούτον κώλυμα γεννάται τότε μόνον όταν αποδεικνύεται ότι ο υποψήφιος έχει έλθει εις συνάφειαν μετά της πρώην μνηστής του, ως και μετά οιασδήποτε άλλης γυναικός Βλ. Λ. Χριστοφιόπουλον. Η οργάνωσις της Εκκλησίας της Ελλάδος, εν Αθήναις **1949** σελ. **38-39** και τας εκεί παραπομπάς".

Εν Αθήναις τη **30η** Ιουλίου **1951**.

Τα ίδια υποστήριξε και ο κανονολόγος Μητροπολίτης Νευροκοπίου Γεώργιος σε μελέτη του νωρίτερα, στις **28** Ιουλίου:

"Είναι αυτονόητο ότι "Κανονικά Κωλύματα" προς ιερωσύνην, ή προς ανύψωσιν από ενός βαθμού εις άλλον, είναι εκείνα, τα οποία ορίζουν ρητώς οι Ιεροί κανόνες, και στηρίζονται εις αποφάσεις οριστικής εκκλησιαστικού δικαστηρίου. Μεταξύ των τοιούτων είναι όλως αστείων να συγκαταλέγεται και το ότι χριστιανός τις, κατά τα άλλα σώφρων και ηθικός, έδωκε απλήν υπόσχεσιν αρραβώνος και μεταμεληθείς κατόπιν εξέλεξε τον άγαμο βίον γενόμενος μάλιστα κληρικός. "Κώλυμα Κανονικόν" αποτελεί μόνον ο δι' ιερολογίας γενόμενος και διαλυθείς μετά ταύτα αρραβών, επαναναληφθείς δε πάλιν δι' ιερολογίας μετ'

άλλου προσώπου και διαλυθείς, καθώς και ο διά διαζυγίου χωριζόμενος της συζύγου αυτού υπαιτιότητα αυτής, άπαξ δε κωλύεται να εισέλθη εις την Ιερωσύνην. Το πρόσωπον της αγαθής υπολήψεως πρέπει να συνυπάρχη, ή μάλλον, ως αρνητικώς διατυπούνται, πρέπει ο κληρικός να είναι εστερημένος της αγαθής υπολήψεως, αλλ' ουδείς θεωρείται εστερημένος της αγαθής υπολήψεως, διότι τούτο απαιτεί το κέφι του η Α. ή Β τύπου, αλλά εάν εις ταύτα συντρέχουσι στοιχεία συγκεκριμένα και ωρισμένα και ταύτα θα ανεύρη ο φιλομαθής εις το περιλάλητον σύγγραμμα "Περί Ιερατικής Εξουσίας" του πολλού Ιωάννου Ευσταξίου από σελίδος **175-181**.

Εάν εκείνος, ο οποίος έχει την τόλμην να υποβάλη την ένστασιν "κωλύματος" δεν θα είχε την αγαθή διάθεσιν να υποβληθή εις τας ανωτέρω Κανονικάς προϋποθέσεις, τότε ο "εκλεγείς" υπό της πλειοψηφίας της Κληρικολαϊκής Συνελεύσεως χειροτονείται κατά τα κεκανονισμένα και εγκαθιδρύεται εις την Επισκοπήν.

Εάν όμως συμβή εκ της Εκλογικής Συνελεύσεως να απουσιάζη η συνοδική απαρτία, δηλαδή να μη παρίστανται τρεις αλλά μόνον εις Επίσκοπος ουδαμώς η Εκλογική Συνέλευσις κωλύεται εις την ανάδιεξιν του υπ' αυτής κριθέντος ως καταλήλου και εκλεγέντος προσώπου, ουδέ ο Αρχιεπίσκοπος εις την χειροτονίαν και καθίδρυσιν αυτού, απλούστατα θα καλέση κατά το **6ον** άρθρον του Καταστατικού ως αναπληρωτάς υπάρχοντας τυχόν χωρεπισκόπους ή τούτων μη υπάρχόντων εις μεν την περίπτωσιν ελλείψεως ενός αρχιερέως, τον Ηγούμενον Κύκκου ή έτερον,... εις δε την περίπτωσιν ελλείψεως δύο Αρχιερέων θα ζητήση παρά γείτονος Ορθοδόξου Εκκλησίας "ένα αρχιερέα". Εφ' όσον όμως εν Κύπρω την σήμερον υπάρχει εις χωρεπίσκοπος δεν θα υποχρεωθή ο Αρχιεπίσκοπος να καλέση αρχιερέα εξ ομόρου Ορθοδόξου Εκκλησίας, εκτός εάν και ο Χωρεπίσκοπος θελήση να παραστήση το πρόσωπον του "απέχοντος" ως εκφράζεται ο Καταστατικός Χάρτης. Τούτων γινομένων ο

Αρχιεπίσκοπος θα προβή ράγδην εις την εκτέλεσιν του μηνύματος και της χειροτονίας απολύτως αποκριματίστως και θα εγκαθιδρύση αμέσως τον χειροτονηθέντα εις την εαυτού ποιμνην, εάν ο εκλεγείς είναι εκτός της Κύπρου, δύναται ο Αρχιεπίσκοπος να ποιήση το μήνημα και να δεχθή την απάντησιν τηλεγραφικώς και να αναθέση τηλεγραφικώς την χειροτονίαν εις τον Επίσκοπον, παρ' ω τυγχάνει ο εκλεγείς ίνα μεθ' ενός άλλου ποιήση την χειροτονίαν (Βλ. Α. Αποστολικόν Κανόνα Επίσκοπος χειροτονείσθω υπό Επισκόπων δύο ή τριών). Πάσα άλλη κατεύθυνσις ή τροπή οία η διάλυσις της Συνελεύσεως ή και η αόριστος ακόμη αναβολή του εις πέρας αφιγμένου έργου της είναι απολύτως ανεπίτρεπτος δημιουργεί δε κολοσσιαίας δευθύνας διά τον αναβάλλοντα.

Επί τη υποβολή σχετικών ερωτημάτων απήντησα πάντα τα ανωτέρω ως κανονικάς γνώμας.

Εν Αθήναις τη 28η Ιουλίου 1951

Ο Μητροπολίτης πρ. Νευοκοπίου ΓΕΩΡΓΙΟΣ".

Ο Κύπριος νομικός Ζήνων Σώζος, αποφαινόταν εξ άλλου στις 28 Ιουλίου 1951:

"Και όλοι οι ιεροί κανόνες διακελεύουν, ότι μόνον "η φωνή των Επισκόπων είναι η φωνή του Κυρίου" και ότι ο Επίσκοπος εκλέγεται μόνον από τας ψήφους των Επισκόπων και ότι κατά την εκλογήν του Επισκόπου πρέπει τουλάχιστον τρεις Επίσκοποι να είναι παρόντες. Αν δεν εναι παρόντες εις το Μέγα Συνοδικόν της Αρχιεπισκοπής και οι τρεις Συνοδικοί Επίσκοποι Κύπρου, τότε η εκλογή του Επισκόπου αναβάλλεται, άλλως η τυχόν εκλογή θα είναι άκυρος, παραπέμπω εις τους Κανόνες Δ. της Α. Οικουμενικής Συνόδου Γ. της Ζ. Οικουμενικής Συνόδου, ΙΘ της εν Αντιοχεία Συνόδου, ΙΓ, ΜΘ και Ν της εν Καρθαγένη Συνόδου, Στ. της Σαρδικής και ΙΒ της εν Λαοδικεία Συνόδου. Δεν σας αρέσει ο τρόπος αυτός της εκλογής Επισκόπου; Δικαίωμα σας. Δύνασθε να γίνετε Διαμαρτυρόμενοι, Βραχμάνοι ή Μάρτυρες του Ιεχωβά.

Εκαστος αντιλαμβάνεται μετά την υποθετικήν

αυτήν ιστορίαν, την συμβουλευτικήν ή επικουρικήν σημασίαν της υπό των γενικών αντιπροσώπων ψηφοφορίας. Λαός άνευ παρουσίας τριών επισκόπων, δεν εκλέγει Επίσκοπον, δύναται όμως ο ίδιος αυτός λαός, να εκλέξη αζάν ή δήμαρχον. Τρεις Επίσκοποι άνευ του λαού εκλέγουν Επίσκοπον. Δύο όμως, Επίσκοποι, δεν δύναται να εκλέξουν Επίσκοπον έστω και αν ολόκληρος ο λαός είναι μαζί των. Δεν υπάρχει Ορθόδοξος Εκκλησία και ακόμη και αυτή η Καθολική Εκκλησία, εις την οποίαν ο λαός συμμετέχει εις την εκλογήν των ποιμεναρχών του.

Ακόμη: Αν αύριον η Ιερά Σύνοδος ήθελεν αποφασίσει, όπως τροποποιήση το Καταστατικόν της Εκκλησίας Κύπρου και καταργήση την συμβουλευτικήν ή τυπικήν αυτήν συμμετοχήν του λαού εις την εκλογήν του Επισκόπου και νομοθετήση τον εις τας άλλας Ορθοδόξους Εκκλησίας ισχύοντα τρόπον εκλογής του Επισκόπου, τότε, εν τοιαύτη περιπτώσει, δεν θα υπάρξη κοσμικόν δικαστήριον, Ορθόδοξος εκκλησία ή άλλη δύναμις ίνα επέμβη εις την ούτω νομιμικώς ληφθείσαν απόφασιν τροποποιήσεως του καταστατικού της Αυτοκεφάλου

Εκκλησίας της Κύπρου. Να συνεννοούμεθα. Η Ιερά Σύνοδος είναι το ανώτατον εκκλησιαστικόν σώμα της νήσου και ουδείς δύναται να επέμβη εις το έργον της, έστω και αν ακουσθούν αι φωνασκίαι ή προβληθούν αι υστερικάί πράξεις των θερμοαίμων λαϊκών αντιπροσώπων".

Ακόμα ανέφερε ο Σάζος:

"Διά να γίνω πλέον καταληπτός. Αναφέρω ιστορικόν προηγούμενον δι' όσους τυχόν νομίζουν ότι η εις το συνοδικόν της Αρχιεπισκοπής εκλογή Επισκόπου είναι τελείως επουσιώδης και τυπική και ότι η πραγματική και ουσιαστική εκλογή Επισκόπου γίνεται μόνον εις τα εκλογικά μαγειρεία των συναλλαγών ή κατά την σύναψιν δανείων από τραπέζας ή τούρκους προς σκοπούς εκλογικούς, εκλογή Αρχιεπισκόπου Κυρίλλου Γ την 11 Νοεμβρίου 1916. Μετά την ψηφοφορίαν ο Μητροπολίτης Κιτίου Μελέτιος Μεταξάκης είπε:

"Κυκλοφορεί φήμη ότι χθες την νύκτα υπεγράφη υπό ηγετών ομάδων τινών έγγραφον συνταγματικού χαρακτήρος, το οποίον εάν ηλήθευε θα προέβλαπτε την ιερότητα της παρούσης και μελλούσης ίσως αρχιεπισκοπικής εκλογής, Θίγω δε την στιγμὴν ταύτην την σκανδαλίζουσαν ταύτην φήμην, διότι διά να δώσω αφορμήν εις τη Α. Μ. τον εψηφισμένον Αρχιεπίσκοπον, όστις κατά την φήμην του εγγράφου δεσμεύεται επίσης ως και οι υπόλοιποι υπογράψαντες αυτό, όπως διά δηλώσεως της αποκηρύξη την ταιοαύτην πράξιν αποκαταστήση την ηρεμίαν εις τας εκ της φήμης ταύτης σκανδαλιζομένας συνειδήσεις". Εις την ερώτησιν αυτήν ο ψηφισμένος Αρχιεπίσκοπος απήντησε: "Διά το ζήτημα τούτο ουδέν γεγονός υπάρχει, δύναμαι να καυχηθώ, ότι περί πλείστου ποιούμαι τα καθήκοντά μου. Θα βαδίσω δε πάντοτε στοιχών τοις κανόσι και θεσμοίς της Εκκλησίας. Τούτο δηλώ επισήμως ενώπιον της υψηλής ταύτης ομηγύρεως".

Εκ της ιστορικής αυτής ερωτοπακρίσεως καταφαίνεται ότι ουδεμίαν αξίαν έχουν διά την εκλογήν Επισκόπου τα τυχόν παζαρλίκια των γενικών αντιπροσώπων, άτινα προάγουν τους απλοϊκούς να φαντασθούν ότι "η νύκτια Πίσκοπον γεννά και η αυγή Μητροπολίτην".

Επίσης ο δημοσιογράφος και νομικός Κ. Α. Κωνσταντινίδης τόνιζε γύρω από το καυτό αυτό θέμα που κρατούσε σε ανατάτωση όλη την Κύπρο και ιδιαίτερα την επαρχία Πάφου (1.8.1951):

"Αν η Κυπριακή Εκκλησία έδωσε ο δικαίωμα εις τον λαόν να συμμετέχη εις την εκλογήν δι' αντιπροσωπείας εις αυτό έχει προβή κατά παραχώρησιν δημοκρατική αλλά χωρίς να αυτοστερηθή του ιερού δικαιώματος και υψηλού καθήκοντος αυτή ουσιαστικώς να ρυθμίζει την εκλογήν, ώστε αυτή να διεξάγεται αυστηρώς εντός του πνεύματος και του γράμματος της εκκλησιαστικής νομοθεσίας.

Θα ήτο το πλέον αλλόκοτον και προφανέστατα παράλογον πράγμα οι αιρετοί αντιπρόσωποι να κυριαρχήσουν εις την Εκλογικήν συνέλευσιν εις

τρόπον κατά τον οποίον η θέλησις των να είναι παντοδύναμος, ή δε ενδεχομένως διάφορος γνώμη της πράγματι δικαιούχου Ιεράς Συνόδου και των άλλων από Αξιώματος μελών να εκμηδενισθή. Βεβαίως οι αιρετοί Αντιπρόσωποι αριθμητικώς έχουν δύναμιν, διά να υπερिχύσουν εις ψηφοφορίαν, αλλά και με την πλέον στοιχειώδη λογικήν και αν σκεφθή κανείς, θα αντιληφθή ότι η Εκκλησία δεν παρεχώρσεν εις τον λαόν εξουσίαν εξουδετερωτικήν των Ιερών δικαιωμάτων της. Επέτρεψεν αφθονον αντιπροσώπευσιν του λαού υπό την αυτονόητον προϋπόθεσιν, ότι η γνώμη της Ιεράς Συνόδου και των άλλων επισήμων μελών, των οποίων η ψήφος θα επηρεάζεται ασφαλώς εκ της συνοδικής γνώμης θα είναι ρυθμιστική της εκλογής τηρουμένου απαραβάτως του Καταστατικού Χάρτου και γενικώτερον της όλης εκκλησιαστικής Νομοθεσίας.

Συμπέρασμα: Αντιπρόσωποι έχουν επίδρασιν εις την εκλογήν εις σοβαρόν βαθμόν, νοουμένου όμως, ότι η γνώμη των θα είναι απαραίτητως εντός των διατάξεων της Εκκλησίας.

Πρέπει όλοι λαϊκοί και Κληρικοί, να αντιληφθούν ότι η γενική συνέλευσις δεν είναι συνέλευσις προς διεξαγωγή τυπικής ψηφοφορίας, αλλά διασκεπτικού χαρακτήρος προς εκλογήν του άριστου δυνατώς προσώπου και ότι εις αυτήν η Ιερά Σύνοδος έχει το απόλυτον δικαίωμα της κατευθύνσεως του έργου της προς τον υψηλόν σκοπόν της, εάν εις την Γ. Συνέλευσιν προταθή πρόσωπον, το οποίον δεν έχει τα απαραίτητα κατά τον εκκλησιαστικόν Νόμον προσόντα, η Ιερά Σύνοδος έχει αναφαίρετον δικαίωμα να αποκλείση το πρόσωπον αυτό από της εκλογής, έστω και εάν οι γενικοί αντιπρόσωποι τυχόν είναι όλοι ανεξαίρετως υπέρ του προσώπου αυτού. Η απόφασις της Ιεράς Συνόδου είναι τελεσίδικος και δεν χωρεί καμμιά απολυτως συζήτησις επί αυτής".

Οι συζητήσεις συνεχίζονταν και αποτέλεσμα δεν έβγαινε. Προσπάθεια για εξασφάλιση υποστήριξης στον Αργυροκάστρου ως εξωκλιματικού δεν πέτυχε και στις 2 Αυγούστου, την προηγούμενη της σύγκλησης της

εκλογικής συνέλευσης στην Ιερά Αρχιεπισκοπή, οι Μητροπολίτες Κιτίου και Κερύνειας είχαν εξουσιοδοτήσει την εφημερίδα "Έθνος" να δημοσιεύσει την ημέρα που λαμβανόταν η απόφαση ότι "επ' ουδενί λόγω και εν ουδεμιιά περιπτώσει θα θεωρήσουν έγκυρον υποψηφιότητα Φωτίου και ότι εν πάση περιπτώσει δεν θα ενθρονίσουν τούτον".

Η κρίση στους κόλπους της Ιεράς Συνόδου συνεχιζόταν και η μικρή ανταρσία των δυο Μητροπολιτών στην επιθυμία και απόφαση του Μακαρίου να προχωρήσει στην εκλογή του Φωτίου εντεινόταν.

